

F. J. Ketzerus
Principia Lineae
Pharmaciae ...
Göttingen, 1771

FREIHEIT IN BINDUNG

EX LIBRIS

LÖSETE DORN ZWANIG

Dr. Helmut Bester

Dv 286

RÖSET
HOM
ZIMINGE

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
- Medizinische Abt. -
DUSSELDORF
V 1013

PRIMAE LINEAE
PHARMACIAE

IN VSVM PRAELECTIONVM

SVECICO IDIOMATE

EDITAE

AB

ANDREA IOANNE RETZIO

CHEM. ET HIST. NAT. IN ACAD. LOND.

GOTH. DOCT.

IAM LATINE CONVERSAE.

Carl Pfeiffer

*Pfeiffer
1771*

GOTTINGAE,

APVD IO. CHR. DIETERICH.

MDCCLXXI.

PHARMACOPŒA
TRIPOLITANA

IN VENTU PRINCIPALIS
SYNDICI

ANDREAE JOSEPHI MEXIO

JAM ETIAM CONVENIT

ALIBI

PRAEFAMEN
AD
EDITIONEM LATINAM.

Non alium finem sibi proposuit, qui hanc versionem sub inopia compendiorum pharmaceuticorum, qua laboramus, adornauit, quam ipse epitomes auctor, qui ea instar breuiarii praelectionum vti voluit. In eiusmodi generis libris noua inuenta non est, vt quaeramus, nec adeo graue vitium censetur, si ob breuitatem iniunctam quaedam argumenta laxius in iis pertractentur, quum doctoris scientia, dum in epitomen commentetur, suppleri, quae desint, queant, corrigique, quae lima adhuc indigere videntur. Id vero commodi hic libellus habet, quod et de generalibus pharmaciae praeceptis, et cuiuslibet encyhae et praeparatorum clasfis modo rationeque laboris, differendi

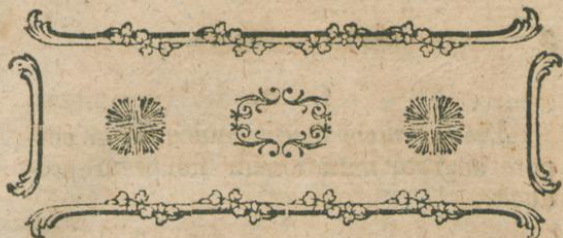
) 2

ansam

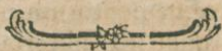
PRAEFAMEN.

ansam praebeat, et apta loca aperiat, quibus de specialibus praeparatis, in pharmacopoliis obuiis, iudicium ferri possit. Quae ut plenius recensentur, non ad ea modo praeparata subsistere in praelectionibus conuenit, quae exemplorum instar cl. a. indicauit, sed et ex primariis Dispensatoriis pharmaceuticis et practicis libris formulas, usu suo probatiores frequentiusque praescribi solitas, addere oportet. Idque videtur ex eiusmodi epitomes norma commodius fieri posse, quam si, necessitate ducti, Dispensatorium quoddam pro filo eligimus, quod, qualecunque sit, generalium artis praeceptorum nullam plane rationem habet, specialium vero formularum vel numerosas, ob farraginem et inconcinnam compositionem obliuioni et contemptui iam datas, recipit, vel alias bene multas, ut celebratas, haud sine insigni praxeos medicae damno, silentio transit

PRIMAE

PRIMAE LINEAE
PHARMACIAE.

SECTIO I.

CAP. I.

*DE PHARMACIA IN
VNIVERSVM.*

§. I.

*Pharmacia siue Pharmaceutice est
scientia practica, quae medica-
mentorum cognitione, selectu
praeparatione et compositione
occupatur.*

A

§. 2.

§. 2.

Medicamentum dicitur quicquid in corpore aegroti mutationem salubrem producit.

§. 3.

Cognitio medicamentorum triplex est, *historica*, *chemica* et *therapeutica*. Prima et secunda tantum ad Pharmacia[m] pertinet.

§. 4.

Selectus medicamentorum nititur eorum cognitione, quae ex historia naturali et chemia peti debet.

§. 5.

Eorum vero *praeparatio* et *compositio* chemiae in integrum superfruitur.

§. 6.

Historiae naturalis igitur et chemiae penitior notitia fulcrum solidioris Pharmaciae est.

§. 7.

Historica cognitio ex monumentis principum in scientia naturali virorum, LINNEI, WALLERII, CRONSTEDTII rel. et itinerariis hauritur. De partibus quodlibet remedium constituentibus egerunt

egerunt NEVMANNVS et ZIMMERMANNVS in Chemia, et CARTHEVSE-
 RVS in suo de materia medicâ libro. In
 doctrina de encheiresibus et præparatio-
 nibus variis duces sese præbent fidos cll.
 CARTHEVSEI RVS (Pharmacologia),
 BAUMÉ (Elemens de Pharmacie), WAL-
 LERIVS (Chemia physica), MACKE-
 RVS (Chemie), SPIELMANNVS (Insti-
 tutiones), et BOERHAAVIUS (Elemen-
 ta); quibus accedunt auctores complurium
 minorum scriptionum, et præsentis docto-
 ris institutio.

CAP. 2.

DE INSTRVMENTIS
PHARMACEVTICIS.

§. 8.

Adimenta ista, quae ad remediorum
 præparationem et compositionem ad-
 hibentur, *instrumentorum* nomen habent.
 Haec vel ipsa *vim* quandam *exercent* (In-
 strumenta actiua), vel alienam *ferunt* (In-
 strumenta passiua).

A 2

§. 9.

§. 9.

Instrumenta actiua dicta actionem exercent partim propria potentia, partim alius cuiusdam corporis auxilio. Vtroque casu requiritur corporis, quod patitur, reactio. Per *instrumenta passiu*a intelligimus omnia ista mechanica, quae ad encheireses perficiendas requiruntur et adhibita sunt.

§. 10.

Ad instrumenta actiua referuntur *sensus externi, vis attrahendi, aer, ignis, frigus, menstrua, praecipitantia et reagentia.*

§. 11.

Sensus externi huc quidem quodammodo pertinent, sed nullam mutationem manifestam in corpora producunt.

§. 12.

Vis attrahendi vocatur ista corporum potestas, qua illa non solum inter sese vniuntur, sed in isto quoque nexu manent, etiamsi nullum externum auxilium accedat. Hacce igitur ratio corporum compositionis, miscelae, solutionis etc. continentur.

§. 13.

§. 13.

Aër expandi sese patitur, simulque alia corpora expandit. Aufert quasdam particulas, aliasque aliis corporibus impertit, ignem fuscitat, multumque ad plerasque operationes confert.

§. 14.

Ignis, qui in rapidissimo motu consistere videtur, alitur materie varia inflammabili, augetur vehementia sua per aërem, excitat calorem, expandit corpora eaque exagitat, vnit, disiungit, mutat destruitque.

§. 15.

Frigoris vera natura nos quidem hucusque latet, sed id scimus, illud compingere corpora et in minus volumen contrahere, quin saepe ea omni motu priuare.

§. 16.

Menstrua soluunt corpora simulque ipsa soluuntur. *Sicca* ista vel sunt, vel *fluida*.

§. 17.

Ad *sicca* menstrua referimus salia, sulphur, saponem, metalla, semimetalla, et terras.

§. 18.

Inter *fluida* menstrua aqua primum locum occupat, quippe quae non solum ipsa multa corpora soluit, sed et reliquorum compositionem ingreditur, prout vegetabilium succos, aceta, acida mineralia pura, commixta et dulcia facta, olea pinguia, olea essentialia, spiritus inflammabiles, spiritus alcalinos, vina, tincturas, lixiuia, solutiones saponaceas, mucilagines, rel.

§. 19.

Praecipitantia vocantur ista auxilia, quorum ope corpus solutum a menstruo suo diuellitur.

§. 20.

Reagentia dicuntur, quorum additamento partes miscelae cuiusdam per coloris, odoris, saporis et compagis, mutationem sese manifestant.

§. 21.

Instrumentis passivis accensemus vasa, fornaces, luta, et instrumenta proprie sic dicta.

§. 22.

Vasis excipiuntur medicamenta tam sub ipsa praeparatione, quam hac peracta. Vsitatissima sunt:

Retortae

Retortae (Retorten) variae ex ferro, argilla non vitrescibili, vitro; tubulatae.

Cucurbitae (Kolben) vitreae, recipientia, excipula, phialae.

Alembici (Helme) ex stanno, cupro, vitro, rostro vel instructi vel hocce destituti, qui *aluduli* s. *alembici coeci* vocantur.

Vesica destillatoria (Destillirblase) ex cupro, stanno probe obducta et suo alembico tecta, vna cum *refrigeratorio* (Kühlfass) et *canali stanno*.

Patinae euaporatoriae (Evaporirschalen).

Ahena ex stanno, vel cupro stanno obducta.

Ollae ex ferro, lapide ollari, argilla non vitrescibili.

Crucibula s. *tigilla* (Schmelztiegel).

Conus fusorius (Giesbuckel).

Papini digestor.

Pyxides (Krucken) vitreae, murrhinae, argillaceae.

Lagenae (Flaschen) vitreae, variae figurae.

Scatulae (Dosen) lignae.

Scrinia (Laden).

§. 23.

Fornaces s. *furni* machinae sunt, in ignis administrationem et faciliorem applicationem constructae. Huc pertinent:

Furnus catinorum arenae (Sandcapeil).

Balneum Mariae (Wasserbad).

Balneum vaporis (Dampfbad).

Furnus anemius portatilis (Windofen).

Furnus fusorius (Schmelzofen).

Furnus reuerberius (Reverberirofen),

Furnus vesicae (Destillirofen).

§. 24.

Reliqua *Instrumenta* pharmaceutica sunt:

Bilances (Waagschalen), magnitudinis variae.

Mortaria ex aurichalco, ferro, marmore, lapide serpentino, vitro; quorum, quae fundum planiorem habent, *patinae trituratoriae* (Reibschalen) dicuntur.

Porphyry cum cursore (Reibstein mit Läufer).

Limae et Scobinae (Feile und Raspeisen).

Cribr

Cribrā (Siebe) ex tela fericea (Flor) siue alia rarioris contextus (Haartuch).

Perforatum (Durchschlag).

Infundibula ex vitro et lamina ferrea, stanno obducta.

Vitra hypocleptica (Scheidetrichter).

Cola et filtra (Seihtücher und Seihpapier).

Prelum (Presse).

Annuli ferrei (Sprengelisen), qui candefacti vitrum scindunt.

Batilla (Feuerfchaufeln).

Forcipes (Feuerzangen, Tiegelzangen).

Cochlear despumatorium (Schaumlöffel).

Spathulae (Spatheln), lignae, ferreae, argenteae.

Modulus pro lapide infernali.

Tabulae incisoriae cum cultris (Schneidbrett).

Sustentacula (Seihtuchhalter).

Circuli straminei (Strohkränze).

Mensura pilularis (Pillenmaas).

Scatula deauratoria (Dose zum Ueberziehen der Pillen).

Lutum vocatur quicquid rimis, iuncturis et orificiis vasorum obturandis, vti et vasis retortis obducendis, inferuit.

Ad obserandas cucurbitas sub ipsa digestionem sufficit vesicam suillam madidam orificio follerter alligare, eandemque acu perforare. Eodem adminiculo claudi possunt rimae vitrorum, quae calori moderatiori exponuntur. Ad coërcendos vapores sub destillationibus ex catino vel vesica, conuenit pastam ex farina et aqua vel cereuisia, chartae illitam, iuncturis imponere, et supra hanc strias ex vesica suilla vel bouilla alligare.

Si vero destillatio igne vehementiori vel aperto perficitur: miscela ex bolo, calce viua et albumine ouorum siue oleo lini, vsurpatur.

Vasa retorta, quae ignis aperti vim perferre debent, lorica antea obducenda sunt (Loricatio). Haec optime paratur ex 10 partibus argillae non vitrescibilis in puluerem redactae et cribratae et 2 partibus lithargyrii, quae pilis vaccinis concisis, sanguine bouillo et aqua commiscuntur.

CAP. 3.

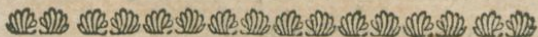
DE CHARACTERIBVS
PHARMACEVTICIS.

§. 26.

Per *characteres pharmaceuticos* intelligimus figuras istas, quibus (inde a veterum tempore) ad designandum medicamentum quoddam, instrumentum, pondus rel. scribendo vtimur.

§. 27.

Qui hodie adhuc in vsu sunt a plerisque auctoribus chemicis memorantur. Et qui plures nosse cupiat, adeat SOMMERHOF-FIVM, qui in lexico suo pharmaceutico-chemico, quotquot potuit, studiose collegit.

CAP. 4.

DE PONDERIBVS ET MENSV-
RIS PHARMACEVTICIS.

§. 28.

Pondera et *mensurae* tam ad sicca quam fluida pertinent.

§. 27.

§, 29.

Pondera pro librandis ficcis sunt:

Libra medica. Haec in Suecia, Germania, Anglia et Scotia vnciis 12 constat, in Gallia autem vnciis 16.

Vncia. Vbiuis in drachmas 8 diuiditur.

Drachma. Huic vbiuis scrupuli 3 competent.

Scrupulus. In Suecia, Germania, Anglia, et Scotia grana 20, in Gallia autem gr. 24 completitur.

Granum. Nullibi eiusdem omnino ponderis est.

Libra ciuilis in Suecia, quae in 32 lotiones dispescitur, aequalis est vnciis 14 cum drachmis 2, scrupulo 1 et granis $12\frac{1}{4}$.

Libra medica in Suecia

aequalis est - 7416 ^{assibus} Troicis.

Anglia et Scotia 7766 $\frac{1}{2}$

Germania - 7465 $\frac{3}{4}$

Gallia - 10193 $\frac{1}{2}$

Ratione igitur habita ponderis medici Suecici,

Libra

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS PHARM. 13

Libra *Parisiensis*

aequat 16 vnc. 3 dr. 2 scr. 17 $\frac{19}{101}$ gr.

Vnc. eiusd.	I	-	-	14 $\frac{879}{824}$
Drachm. ei.	-	I	-	1 $\frac{623}{592}$
Scrup. ei.	-	-	I	- $\frac{12215}{17778}$
Gr. ei.	-	-	-	- $\frac{407711}{474824}$

Libra *Anglica*

aequat 12 vnc. 4 dr. 1 scr. 11 $\frac{97}{101}$ gr.

Vnc. ei.	I	-	I	2 $\frac{409}{818}$
Drachm. ei.	-	I	-	2 $\frac{117}{4944}$
Scrup. ei.	-	-	I	- $\frac{14005}{14871}$
Gr. ei.	-	-	-	I $\frac{2801}{39728}$

Libra *Germania*

aequat 12 vnc. - dr. 1 scr. 18 $\frac{75}{101}$ gr.

Vnc. ei.	I	-	-	3 $\frac{47}{266}$
Drachm. ei.	-	I	-	- $\frac{665}{1648}$
Scrup. ei.	-	-	I	- $\frac{665}{4944}$
Gr. ei.	-	-	-	I $\frac{225}{8880}$

§. 30.

Fluida iisdem ponderibus et secundum eandem proportionem librantur.

§. 31.

Mensurae in *ficcorum* corporum quantitate determinanda, quoniam infidae sunt, iamiam reiiciuntur; quorsum spectant *Fasciculus*, *Manipulus*, *Pugillus*.

§. 32.

§. 32.

Mensurae pro *fluidis* definiendis sunt:

Congius. Continet vbiuis libras 8.

Mensura f. *congius dimidius*, cui libras 4.

Libra, (Mensurae quadrans, Schwed. quartier), aequiparatur in Suecia e Germania vncijs 12, in Anglia 16, in Scotia 15, in Gallia vncijs 16.

Pinta in Anglia et Scotia pondere cum libra conuenit. In Gallia *Pinta* duabus *Schopinis*, (*chopines* f. *livres*), h. e. 32 vncijs par cenletur.

§. 33.

Pondera ex aurichalco duritiei causa conficere oportet, granorum pondere excepto, quod argenteum esse praestat, ne aerugine corripatur. *Mensurae* vel ex stanno purissimo, vel in vsum liquorum nobiliorum, ex vitro parantur.

§. 34.

Liquores aqua grauiores, prout et olea; non mensura sed pondere definiri debent.

SECT. II.

SECTIO II.

CAP. I.

DE OPERATIONIBVS PHAR- MACEVTICIS.

§. 35.

Operatio siue encheiresis *pharmaceutica* consistit in iusta applicatione et vsu instrumentorum actiuorum et passiuorum, quorum ope medicamentum mutationes quasdam subit et virtutes definitas adipiscitur.

§. 36.

Sunt hae encheireses vel *mechanicae*, vel *chemicae*.

§. 37.

Encheireses *pharmaceutico-mechanicae* istae vocantur, ad quas perficiendas instrumenta vnice passiuia requiruntur, corporumque *diuisionem*,

diuisionem, separationem vel miscelam vnice pro scopo habent.

Pharmaceutico - chemicæ autem nonnisi instrumentis actiuis absolui possunt; et hæc quidem ad corporum chemicam compositionem, (syncripsis) resolutionem, (diacrisis) vel transmutationem (metathesis, transpositio particularum) spectant.

CAP. 2.

DE OPERATIONIBVS PHARMACEUTICO-MECHANICIS.

§. 38.

Corpora mechanice resoluimus in *puluerem* ea redigendo, *contundendo, concidendo, lima* vel *scobina* discerpendo.

Puluerisatio dicitur, quando corpus siccum et fragile contusione, trituratione vel laeuigatione in particulas valde tenues vel puluerem comminuitur. Si ad eam vsque particularum subtilitatem hæc encheiresis continuatur, vt ne visu quidem vel tactu distingui possint, *alcoholisatio* nuncupatur.

Contu-

Contusionis vel *conquassationis* voce proprie vtimur de corporum molliorum, magis vel minus tenacium, in massam pastaceam mutatione;

concisionis, quando corpus cultri ope diuellit;

et *limationis* f. *rasionis*, quando in hunc finem limam vel scobinam adhibemus; tumque corpus diuisum *Limaturam*, *Rasuram*, *Scobem* appellamus.

§. 39.

Corporis mixti partes *expressione*, *colatione*, *decantatione*, *despumatione* mechanice separantur.

Exprimere dicimur, quum partes liquidas violenter ex miscela quadam segregamus;

colare v. *filtrare*, quando earum separatio absque vlla peregrina vi contingit, sed hae proprio pondere et sua diuisibilitate per corpus vel magis vel minus densum, prout linteum (vel pannum, chartam bibulam, manicam Hippocratis, arenam, vel linum rudius nondum textum, penetrant.

Decantationis vox adhibetur, quando liquidum superius stagnans idque clarum

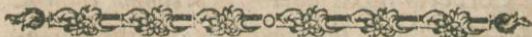
B caute

caute effunditur, relicta parte turbida graviore, quae fundum occupauit.

Despumatio est separatio spumae vel foridum supernatantium; haecque ope cochlearis peculiaris peragitur.

§. 40.

Mixtio dicitur mechanica plurium corporum diuisorum coniunctio, vnde nouum corpus (aggregatum) emergit. Fit haec ope triturationis, contusionis, conquassationis, subactionis, agitationis vel commotionis.

CAP. 3.

DE OPERATIONIBVS PHARMACEVTICO-CHEMICIS.

§. 41.

Mutationes, quas corpora per chemicas operationes subeunt, in vniuersum quidem vel ad *Syncrifin*, *Diacrisin* vel *Metathesin* referri possunt: raro vero accidit, quin duae vel omnes in vna eademque encheiresi locum habeant.

§. 42.

§. 42.

Clarificatio, siue fordiū a liquidō turbido separatio, fit ebullitione, vel addito ouorum albumine in spumam resolutō, et decoctione. In subsidium quoque vocantur alia adiumenta §. 39. memorata.

§. 43.

Solutio attractionis effectus est, huiusque vi corpus vnum ita alterum diuidit, simulque ipsum ita diuiditur, vt ambo mixtum corpus constituent, cuius minimae particulae intra sese natura conueniunt.

Non vna huius operationis ratio est. *Disiunctoriam* vocant, chemici solutionem vel et solutionem in partes integrantes s. similes, quando corpus solutum a menstruo in minores tantummodo partes disiungitur, quarum singula eiusdem perfecte, ac totum corpus ante solutionem, naturae est. Hinc quoque corpus, vt in pristinum suum statu n redeat, nullo alio auxilio, quam menstrui separatione, indiget. *Mutatoria* dicitur, quando vna cum corporis diuisione pars quaedam, ex qua conflatur, destruitur, quae igitur, vt pristina istius conditio restituatur, addi debet. *Destructoria* autem ita in vniuersum corpus destruit,

vt nullo artificio in priorem suam conditionem reuocari possit.

Praestant eiusmodi effectum corpora tam fluida quam ficca; quare aliae *solutiones fluidae*, aliae *ficcae* nuncupantur.

§. 44.

Solutiones fiunt ope *infusionis*, *macerationis*, *digestionis*, *decoctionis*, *elixiuationis*, *fusionis*, *liquationis* et *deliquii*.

§. 45.

Quum corpori vel simplici vel composito menstruum feruens superadditur, vt adiuuante calore menstrui quaedam particulae extrahantur, *infundere* hoc negotium dicitur.

Digerere autem est, quando menstruum vna cum corpore soluendo vel extrahendo minori caloris gradu seruatur, quum qui ad ebullitionem requiritur. Et haec quidem encheiresis a maceratione vnice quoad materiem (subiectum) differt, quae ipsa posteriori casu eius naturae est, vt continuata infusione emolliri debeat, soletque maceratio plerumque coctionem vel distillationem praecedere.

Coctio ebullitione vel magis vel minus aucta absolvitur.

Elix-

Elixuationis vox proprie ad falia pertinet, si repetita aquae permutatione ex cineribus vel terris adhaerentibus eruuntur. Conuenit cum hac ipsa *edulcoratio*, quae particularum salinarum annexarum ablu-tionem significat.

Corpus solidum ignis vi in liquidam formam redigere, *fundere* vel *liquare* dicitur. Illa vox proprie de mineralibus, haec de pinguedinibus et eiusmodi aliis, quae mi-ti igne diffluunt, adhibetur.

Sunt quaedam corpora, quae humores in aëre contentos attrahunt, et inde fluidam formam acquirunt, quae ipsa mutatio *solutio aërea* s. *deliquium* appellatur.

§. 46.

Quodsi corpus a menstruo in integrum soluitur, proprie *solutio* vocatur; id vero quoad quasdam tantum partes si contingit, *extractio*.

§. 47.

Euaporare dicitur, quando per ignem corpus fluidum vaporum instar abigitur. Hos eousque si continuatur, donec superstes pars solidescere vel siccescere incipiat, *inspissare* hic labor dicitur.

§. 48.

Coagulare est, solo vel igne vel et addita materie quadam coagulante corpus fluidum subito ad solidam quodammodo formam redigere.

§. 49.

Praecipitationem eum laborem vocamus, quo per adminicula quaedam corpus solutum a suo menstruo disiungitur. Idque fit eneruando ipsum menstruum, vel addendo aliquid, quod maiori nisu in menstruum siue corpus solutum fertur, vel turbando corporis compositionem fermentationis siue coaguli ope. Peragitur via vel sicca vel fluida.

§. 50.

Quando liquor, qui sal quoddam soluit, eousque euaporatur, donec particulae salinae intra ambitum attractionis sese mutuo contingant: tum hae pro salium diversa indole in corpora varie angulosa coalescunt, quae crystallorum nomine veniunt. Ipsa autem operatio *crystallisatio* nuncupatur.

§. 51.

Destillatio euaporationis (§. 47.) genus est, intra vasa clausa peractum, quo vapor exhalans

exhalans iterum in liquidum colligitur, quod per aperturas eo fine factas defluit. *Sicca* vocatur, quando absque addito quodam liquore corpora solida destillationem subeunt; in *humida* liquidum adiicitur. *Per ascensum* dicitur fieri, quando calor fundo et lateribus vasis applicatur, quo ipso vapores sursum tolluntur; *per descensum* autem, quando ignis superius admoti vi in inferius spatium vacuum pelluntur.

§. 52.

Rectificatio est destillatio pluries eodem liquido repetita. Eo partim sine instituitur, vt intra spatium angustius efficaciores eius partes colligantur (concentrare), partim, vt illud eo magis ab admixtis heterogeneis liberetur.

§. 53.

Destillatio aquae vel alius liquidi super re quadam aliquando fit, quae aliquid de suis virtutibus isti impertire potest; *abstrahere* vocant.

§. 54.

Cohobatio est abstractio, pluries super vna et eadem vel noua quadam materie instituta.

B 4

§. 55.

§. 55.

Dephlegmatione intelligimus aquosarum partium separationem a liquido quodam spirituoso, acido vel alcalino. Et haec quidem euaporatione, destillatione, additamento vario, congelatione, perficitur.

§. 56.

Quum per gradum ignis definitum partes siccae volatiles a fixioribus separantur, vel corpus volatile in integrum euehitur, quod sub hoc labore in partes subtilissimas dirimitur, quae rursus colliguntur, coeunt et superiori vasis parti forma solida adhaerent: *sublimare* dicitur.

§. 57.

Volatilifatio illa encheiresis est, qua corpus fixum volatile redditur, dum hoc nimirum cum volatili quodam artissime coadunatur.

§. 58.

Salificatione nouum sal producitur. In *veram et transmutatoriam* distingui solet.

§. 59.

Pinguedinis cuiusdam cum sale combinatione miscela emergit (sapo), quae tam aqua

aqua quam spiritu vini soluitur. Labor ipse *saponificatio* nuncupatur.

§. 60.

Si acido sali digestionem, destillationem, sublimationem aliisque modis in adiumentum adhibitis, per phlogiston vel metallicum corpus, et arctam vtriusque unionem, pristina indoles eripitur, *dulcificationem* appellant.

§. 61.

Fermentatio motus intestinus partium corporis compositi est, aëre et calore excitatus, quo ipso mixtio pristina turbatur, et noua exurgit.

§. 62.

Quum prope ignem corpus vegetabile vel animale, quantum fieri potest, siccat, cauendo, ne in carbonem comburatur, *toffio* s. *torrefactio* est.

§. 63.

Ille autem caloris gradus si applicatur, ut materia in carbonem degeneret, qui continuata vstione in cineres fatiscit: *incineratio* obtinet.

B 5

§. 64.

§. 64.

Calcinatio triplicis generis est: *ignea*, quando, ignis efficacia, mineralia, metalla, ossa rel. in puluerem diuelluntur; *menstrualis*, quum metalla in primis ab acri quodam liquore in calcem corroduntur: *philosophica*, quum, admisis vaporibus calidis, ossibus vel cornibus gelatinosae partes auferuntur, vnde haec fragilia euadunt. *Calcinationis* vox quoque ad protractam salium in igne fusionem applicatur, et de omni fere re vsurpatur, quae igne aperto fusionem perpeffa est.

§. 65.

Nitro peculiaris illa indoles est, quod addito phlogisto cum strepitu et flamma deflagret; *detonationem* vocant.

§. 66.

Decrepitatio rursus ad salis communis naturam pertinet; hoc enim in ignem proiectum fragore singulari edito diffilit.

§. 67.

Materia vitrescibilis diutius caloris vi commissa, in massam funditur, quae postquam solida euasit, magis vel minus pel-
lucida,

lucida, fragilis et plerumque in liquidis
indissolubilis est. Negotium *vitrificatio*
audit.

§. 68.

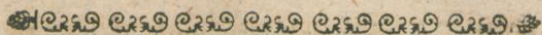
Reducere autem est, terram metallicam
in verum metallum redigere.

§. 69.

Reuificatio idem labor est; sed nomen
de mercurio tantum valet.

SECT. III.

SECTIO III.

CAP. I.

DE PRAEPARATIS PHARMA- CEVTICIS.

§. 70.

Medicamenta *praeparare* est, secundum normam praescriptam et certas rationes illa eiusmodi encheiresi submittere, quam et natura eorum et effectus, morborum aegrotique conditio, nec non medici finis requirit. *Praeparatum* igitur dicitur medicamentum rite, ad dictos fines affe- quendos, subactum.

§. 71.

Compages, quam quodlibet remedium praeparatione acquirit, *forma* eiusdem dicitur. Quae ipsa vel humida, sicca, liquida, tenuis, crassa, mollis, dura, puluerulenta, cohaerens e. f. p. est.

CAP. 2.

CAP. 2.

DE SIMPLICIVM COLLECTIO-
NE, SICCATIONE etc.

§. 72.

In colligendis medicamentis simplicibus
quatuor momenta consideranda sunt:
selectus, tempus, siccatio et conservatio.

§. 73.

Radices stirpium annuarum autumnop, feminum maturatione perfecta, effodimus; biennium autem et perennium vere, ante eruptionem foliorum. Quicquid vermibus erosum, lignosum vel putredine consumtum est, reiicitur; quod integrum est, la-uatur, sed absque maceratione in aqua, cutis crassior deraditur, lotionem subsequente. Radices crassiores finduntur vel transversim conciduntur et filis transmissis loco umbroso et flatibus peruo ad exsiccationem suspenduntur.

§. 74.

Herbae et folia decerpuntur ante eruptionem florum, nisi folia et flores iuncta esse oporteat. *Caules, arida vel putrida folia*

lia, segregantur, et reliquum loco umbrato et aëri transitum concedente dispergitur, ut siccatum queat.

Flores leguntur mox post eruptionem, deinceps in umbra (praestat id fieri super tela rarioris contextus extensa) siccantur. Optimum tempus collectionis est antemeridianum, postquam ros probe auolauit, tempestate clara et mediocriter calida.

§. 75.

Arbores resinosaë, vere in primis, profertendae. Seliguntur aetate non nimis proeclatæ vegetaeque. Quicquid ullo modo corruptum est reicitur.

Cortex deglubitur eodem anni tempore idque ex ramis iunioribus musco non obiectis.

Resina vel *gummi* ex arboribus, quae hisce succis scatent, corticis incisione, elicitor.

Fructus et *semina* maturatione probe perfecta colliguntur, nisi immaturis praecipue opus sit.

§. 76.

Vegetabilia, in quibus partes volatiles non adeo manifestae, vel quae ad minimum plus fixarum continent, in scriniis clausis

clausis loco sicco *seruantur*. Ea autem, quae odoris, saporis, coloris, vel virtutis iacturae siue mutationi obnoxia sunt, vel quae ab insectis facile consumuntur, vitris vel fictilibus vitro obductis excipimus. Fructus et semina, quae facile rancorem contrahunt, locis frigidis, sed non humidis, secludimus. Succi expressi intra ampullas vitreas, oleo recenti superinfuso, in cellas reponendi. Ex eo vero ligni genere scrinia et scatulae confici debent, quod neque odorem neque saporem medicamento contento impertire potest.

§. 77.

Ex *animali regno* eliguntur specimina recentia, quae probe depurantur, et contra accessum aëris, calorem et humiditatem muniuntur. Axungia et sebum studiose lauatur, et addita aqua sub leuisimum ignis gradum liquatur, colatur et frigido loco seruatur.

Exempla sunt: Lumbrici. Millepedes. Canthorides. Axungia canis, porci, serpentum. Seuum bouinum, ouillum.

§. 78.

Mineralia, lapides et ostrocodermata liberantur ab omnibus peregrinis partibus.
contun-

contunduntur, mola comminuuntur, lauantur et siccantur. Salia depurantur crystallatione pluries repetita.

Limatura martis. Haematites. Tutia. Lapis calaminaris. Stibium. Succinum. Testae ostrearum. Lapides cancerorum. (Cornu cerui vltum). Sal ammoniacum. Nitrum. Soda.

CAP. 3.

DE SPECIEBVS.

§. 79.

Species sic dictae constant ex radicibus, lignis, caulibus, foliis, floribus, seminibus, fructibus, cornubus rasis, rarius salibus, gummi et eiusmodi aliis, rudius confusis vel concisis.

Species pro fotu, pro gargarismate, laxantes, lignorum, pectorales, fumales etc.

§. 80.

Sunt et pulueres quidam, etsi perperam, species nominati. Species Diatraganthae.

CAP. 4

CAP. 4.
DE PVLVERIBVS.

§. 81.

Puluis generatim dicitur corpus siccum et fragile, ad quendam tenuitatis gradum redactum. (§. 38).

§. 82.

Varia pro diuersa eius subtilitate emergunt nomina. Subtilissimus *Alcohol* vocatur (§. cit.); qui nonnihil rudior, *Puluis*, subinde *Species* (§. 79) audit; qui vero adhuc rudior, *Tragea* nuncupatur.

§. 83.

Nisi corpus in puluerem redigendum siccum satis sit, exsiccari ad lenissimum ignis gradum debet; quo remotius ab igne vel furno fieri id potest, et quo mitiore calore, eo melius. Quod tam siccum est, vt facile difflatur, irrorare liquido quodam commodo oportet. Gummi resinaeque et alia, quae facile conglutinantur, requirunt certas quosdam encheireses et hiemis commoditatem. Pro salibus in puluerem conterendis, mortariis metallicis vti non licet.

C

§. 84.

§. 84.

Qualiscunque autem naturae pulueres sint, ante omnia ab aëris accessu, vaporibus, infectis etc. calore vel humiditate arcenda, et cauendum, ne vel volatiles partes aufugiant vel pinguia rancorem contrahant. In vniuersum quodlibet medicamentum pro varia sua indole ita seruandum est, vt quantillum vnquam fieri potest, virtutis pereat.

Puluis refrigerans, camphoratus, diaphoreticus, infantum, nutricum, pectoralis, Tunchinensis, epilepticus. Aethiops mineralis et antimonialis. Pulueres simplicium.

CAP. 5.

DE CONSERVIS.

§. 85.

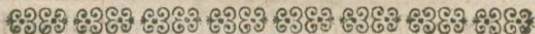
Conserua species electuarii est, ex foliis, radicibus, floribus vel fructibus constans, quae saccharo admisto in pastam contunduntur. Quae ex hisce tenacia sunt, conciduntur primum in partes valde tenues, dein contunduntur in mortario, vsque dum
 massa

massa aequabilis euadat, quibus factis saccharum demum additur et noua omnium contusio fit.

§. 86.

Sacchari proportio diuersa est. Ad vegetabilia succosiora duplum pondus sacchari requiritur, aequale autem ad reliqua. Quae ex succosis plantis fiunt conferuae, ad fermentationem pronae sunt, reliquae autem ad spontaneam exsiccationem. Hinc loco frigido seruandae.

Conserua Acetofellae, Ceresolii, Cochleariae, Pulegii, Menthae, Rosarum, Aurantiorum etc.

CAP. 6.

DE SVCCIS TENVIBVS.

§. 87.

Succorum nomine venit liquor iste aquosus vel magis vel minus coloratus, qui ex radicibus, foliis, floribus, fructibus, integris vegetabilibus et animalibus expressione elicitur, interdum quoque perforatione arborum hauritur.

C 2

§. 88.

§. 88.

Res vero plerumque sequenti modo perficitur. Materies expressioni subiicienda studiose abluatur, et probe inde aqua defluere finitur; tum, si tenacioris indolis est, subtiliter concisa, in mortaro lapideo in pastam contunditur; quodsi autem minus succosa ista est, vel succus insigniter tenax per noctem in quiete permanet; alias statim in saccum ex linteo mediocriter subtili vel tela rarioris contextus immittitur, ex quo preli ope omne liquidum exprimitur.

§. 89.

Expresso succo quietem illi per aliquod tempus concedimus, quo clarus euadat. Nisi hoc sponte fiat, cucurbita, quarta ad minimum parte vacua relicta, isto repletur, vesica obtegenda, et repetitis vicibus aquae calidae immergitur, et postquam succus probe turbidus euaserit, cucurbita in aquam frigidam collocatur, vt refrigescat. Succus demum colatur, et ratione §. 76. significata seruatur.

Succus Citri, Berberum, Cerefolii etc.

CAP. 7.

DE FECVLIS.

§. 90.

Feculae vocantur sedimentum istud, quod succi vegetabilium deponunt, postquam in quiete per tempus permanerint, vel subito incaluerint. Hoc, loco umbroso, super vitro, vase murrhino vel charta bibula siccatur.

Fecula Ari.

CAP. 8.

DE SVCCIS INSPISSATIS.

§. 91.

Succus expressus (et subinde depuratus) si eousque euaporatur, donec spissitudine mel aliquantum solidum referat, plerumque, licet perperam, *extractum* vocatur. In quibusdam succis inspissatio, usque dum solidescant, continuatur.

Extractum Conii, Daturae, Aconiti, Fumariae, Cerefolii, Trifolii fibrini, Plantaginis. Succus Acaciae.

C 3

§. 92.

§. 92.

Succi baccarum in spissitudinem mellis redacti, saccharo vel addito vel omisso, *Rob* dicuntur.

Rob Juniperi, Sambuci, Oxycocci etc.

§. 93.

Huc quoque *Pulpae* referri possunt, quae ex fructibus carnis sic parantur: Fructus aqua coquitur, vsquedum mollescat, conquassatur et per perforatum tenue transigitur, tum postquam ad consistentiam Electuarii euaporatione peruenerit, calide per telam rarioris contextus exprimitur.

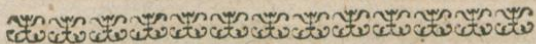
Pulpa Prunorum, Tamarindorum etc.

§. 94.

Notari meretur inspissationem ope euaporationis, et quidem optime balneo mariae, non vero coctione fieri. Nec licet illam vasis metallicis perficere.

CAP. 9.

CAP. 9.

DE ELECTVARIIS.

§. 95.

Electuarium est medicamentum cohaerens, mellis fere instar spissum, mox tamen vel magis vel minus solidum. Constat ex pulueribus, extractis, conferuis, mucilaginitibus, oleis, balsamis, gummi, resinis, melle, robe, syrupis et eiusmodi aliis, simplici plerumque commixtione iunctis. Aliquando *Confectionis* nomine veniunt.

Electuarium de Scordio, lenitium, e Manna, purificans, pectorale. Theriaca Andromachi, Edinburgensis, Confectio Alchermes.

§. 96.

Similis miscela, quae vero electuario consueto fluidior est, subinde *Lohoch* dicitur; quae vero fluiditate ad syrupum propius accedit, *Linctus*. *Bolus* autem nuncupatur, si tam solida est, ut inde globuli molles, rotundi siue aliquantum oblongi parari possint.

Lohoch commune, sanum, pectorale. Bolus laxans, lithonripticus.

C 4

§. 97.

§. 97.

Pasta emulsiva (Orsade) electuarii species est, ex feminibus oleum pingue continentibus, ex saccharo et tantillo aquae sub contusionem affusae, parata. Subinde olea aromatica admiscentur; amygdalae autem plerumque basin constituunt.

CAP. IO.

DE PILVLIS.

§. 98.

P*ilulae* globuli parui sunt, magis minusue duri. Intrañt hasce succi inspissati, extracta, gummi, resinae, balsami, saponēs, pulueres, salia (exceptis deliquio obnoxiiis) olea destillata, pinguedines quaedam, rel. ex quibus, addito quodam liquido, massa cohaerens non glutinosa conficitur. Haec in cylindros longos, teretes exigitur, et ad mensuram pilularem definita conciditur, et rotatur, puluere demum quodam conspergitur vel foliis auri siue argenti obducitur.

Pilulae

Pilulae chalybeatae, piceae, balsamicae, purgantes, foetidae, Starkejane, e Styrace, saponaceae, aethiopicae.

CAP. II.

DE TROCHISCIS, PASTILLIS,
PASTIS ET SUPPOSITORIIS.

§. 99.

Trochisci, Pastilli et Baculi, quoad externam formam vnice differunt. Proxime dicti in cylindros tenues rotantur. Pastilli pedunculo quodam instruuntur. Et Trochisci vel in figuram excrementorum muris vel in globulos rediguntur, pistillo quodam dein deprimendos. Materiam plerumque constituunt pulvis, saccharum vel mucilago.

Trochisci beccihici, e Catechu. Sief album. Baculi Liquiritiae. Pastilli fumales.

C 5 §. 100.

§. 100.

Pasta paratur ex infuso quodam, in quo gummi arabicum et saccharum soluitur. Hoc dein vel absque vlla alia miscela inspissatur vel albumine oui addito in massam porosam elaboratur, ficitur et in frusta quadrata, oblonga, secatur.

Pasta Althaeae, Liquiritiae.

§. 101.

Suppositoriis intelligimus corpora oblonga, quodammodo conica vel et rotunda, ano intrudi solita. Duplicis haec generis sunt: alia *cocta*, quae ex melle leuiter eousque cocto, donec frigesactum solidescat, parantur, et dum adhuc calida sunt, in variam pro vsu figuram effinguntur; alia *non cocta*, quae bolis vsu tantum et interdum forma discrepant.

CAP. 12.

DE MORSVLIS.

§. 102.

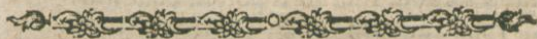
M*orsuli* sunt placentulae siccae et dulces ex saccharo, pulueribus, fructibus conditis

conditis vel recentibus rel. vel et ex succis
fructuum et saccharo paratae.

§. 103.

Saccharum primo, affuso tantillo aquae,
ad mitem ignis gradum coquitur, donec
gutta, lapidi frigido infillata, condensetur
et inde sese separet; tum adduntur reli-
qua, probe remiscenda, et in modulos ef-
funduntur. Si guttatim super lapidem po-
litum massa effunditur, vnde figuram pla-
centularum hemisphaericarum assumunt,
Rotulae dici solent. Quae ex succis acidis
et saccharo fiunt, super igne absque coctio-
ne remiscuntur.

Morsuli imperatoris, antimoniales, Ci-
tri, Berberum. Manna tabulata.

CAP. 13.

DE EMVLSIONIBVS.

§. 104.

E*mulsio* generatim est liquor lacti similis,
qui ex feminibus pingue oleum et
paucum mucilaginis continentibus, oleis
expressis,

44 SECTIO III. CAP. 13. DE EMVLSIONIBVS.

expressis, gummi-resinis, balsamis natiuis,
et aqua, rel. conficitur.

§. 105.

Modus ex feminibus eas parandi frequens est. Semina ista, quae decorticari se sinunt, a cuticula externa probe liberantur, dein studiose in mortario contunduntur, affundendo sensim sub contusionem tantillo aquae, vsquedum sufficienter conuassata fuerint, quibus factis reliqua aquae copia adicitur, et liquor omnis adiuuante pressione miti per linteum colatur.

Emulsio communis, arabica.

§. 106.

Gummi-resinae primum contunduntur, et in mortario cum aqua teruntur, donec satis solutae fuerint, postea colantur.

Lac ammoniacale.

§. 107.

Si olea expressa et balsama natia compositionem earum ingrediuntur: oleum vel balsamum diu cum vitello oui vel mucilage quadam teritur, ad perfectum conubium vsque, tum, aqua sensim et sub continua agitatione adiecta, per linteum laxius colatura fit.

Hac

Lac infantum, emulsio balsamica, oleosa.

CAP. 14.

DE INFVSIS ET DECOCTIS.

§. 108.

In *infusum* et *decoctum* est debilis cum aqua vino vel vtrisque extractio, pro qua materies ex omnibus tribus naturae regnis desumitur. Illud obtinetur infusione, hoc coctione.

§. 109.

Materiem infusi proprie constituunt ista corpora, quae affusione menstrui siue calidi siue frigidi huic efficaces suas particulas impertire queunt, quae vero coctione vel sufflaminarentur omnino vel insigniter mutarentur. Menstruum vel aquosum, vinosum, vel vinoso-aquosum, est. Materiae soluendae praescriptae aqua feruida superinfunditur, quae tecta ad extractionem reponitur. Menstruum vinosum frigide adicitur et digestionem committitur. Quodsi autem tam ex vino quam aqua constat: infun-

infunditur primum aqua speciebus et dein vino digeritur, tandemque colatur. Serum lactis instar aquae tractatur.

Infusum Sennae. Serum antiscorbuticum. Aqua calcis simplex et composita. Infusum Chinae Chinae frigidum.

§. 110.

Decocto destinantur ea, quae sola infusione vel maceratione menstruum virtute sua non imbuunt. Coctio vasis clausis merito instituitur, quae, si quid salini decocto additur, non ex metallo confecta esse debent. Materiae valde durae antea macerandae sunt. Si in formula medicamina diuersae naturae occurrunt, decoctum sequenti ordine parare conuenit. Primum ea maceranda sunt, quae hoc adiumento opus habent, dein vna cum reliquis, quae coctionem ferunt, decoquenda, et sub finem admiscendae cae herbae, quae absque virtutis dispendio vnam vel alteram ebullitionem ferunt. Ista vero, quae decoctionem plane non citra iacturam vel mutationem virtutis odoris et saporis admittunt, et quicquid mucilaginis sua menstruum priuaturum esset virtute sua, si statim adderetur: haec omnia adicienda tum modo, quando vas ab igne aufertur, et postquam

SECT. III. CAP. I 5. DE MUCILAGINIBVS. 47

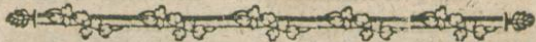
postquam per breue tempus in infusione permanerint, colatura liquoris fiat.

Decoctum album, commune, iaponicum, purificans, antiscorbuticum, pro fotu.

§. III.

Si femimetalla, vt antimonium vel mercurius viuus, adduntur, haec sacco linteo indita sub coctionem in decocto suspenduntur.

Decoctum vermifugum, antiuenericum.

CAP. 15.

DE MUCILAGINIBVS.

§. II2.

Mucilago est materies laeuis, mox magis, mox minus, cohaerens vel tenax, quae aqua ex quibusdam radicibus, seminibus et nucleis, extrahitur. Solutioni granorum Sagu et Gummi variorum idem nomen tribuitur.

§. II3.

Parantur maceratione, digestionem, coctionem vel triturationem, et depurantur colationem et expressionem.

Muci

Mucilago feminum Lini, Cydoniorum,
Foenugraeci, Radicis Althaeae, Salab.
Sagu.

CAP. 16.

DE GELATINIS.

§. 114.

Gelatina dicitur materies glutinosa, lae-
uis, tremula, quae coctionis ope ex
variis animalium partibus elicitur.

§. 115.

Ad hanc requiritur coctio fortis et pro-
tracta; unde et optime machina Papiniana
perficitur. Quodsi gelatina post coctionem,
colationem et refrigerationem nimis fluida
videatur: ulterius lento igne euaporanda,
antequam reliqua addita fuerint.

Gelatina Cornu cerui.

§. 116.

Sunt quidam fucci ex baccis expressi,
qui saccharo cocti et gelatinosa compage
imbuti, nomen quoque gelatinae, sed per-
peram ferunt.

Gelatina Berberum, Ribium.

CAP. 17.

CAP. 17.

DE ACETIS.

§. 117.

Acetum significat proprie liquorem acidum, ex quibusdam fructibus fermentatione productum.

§. 118.

Exstat in pharmacopoliis, praeter acetum vini vulgare, triplex aceti genus, *destillatum, infusum et coctum.*

§. 119.

Destillatio optime in vasis vitreis vel stanneis vel et ahenis cupreo sed stanno obducto, suo alembico obtectis, instituitur, auferendo phlegma primo prodiens et probe ab empyreumate cauendo. Destillatione spiritus vitrioli cum arcano tartari acetum fortius obtinetur. Idem succedit aeruginis absque vlllo additamento destillatione. Concentratur quoque congelatione.

Acetum destillatum, radicale.

D

§. 120.

17.

§. 120.

Acetum *infusum* maceratione quorundam vegetabilium in aceto paratur.

Acetum Rosarum, scilliticum, Colchici.

§. 121.

Acetum autem *coctum* coctione vegetabilium vel mineralium cum aceto producitur.

Acetum vel extractum Saturni.

CAP. 18.

DE ESSENTIIS ET
TINCTURIS.

§. 122.

Essentia et *Tinctura* est tenuis magis vel minus clara et colorata solutio, siue extractio ex materiis ex omnibus naturae regnis petitis, ope liquidi cuiusdam spirituosius, vinosi, aquosi vel salini parata, et infuso futuratiôr.

§. 123.

Nominis utriusque discrimen plerumque colore et pelluciditate nititur. Liquor
e. c.

e. c. ruber, flauus, coeruleus et simul pellucidus, Tinctura dicitur; viridis autem, brunus, nigricans minusque pellucidus, Essentia.

§. 124.

Quoad materiem, quam recipiunt, sunt istae: 1. *gummosae*; 2. *resinosae*; 3. *gummo-resinosae*; 4. *resinoso-gummosae*; 5. *bituminosae*; 6. *oleosae*; 7. *sulphureae*; 8. *salinae*; 9. *metallicae*; 10. *ex diuersis mixtae*.

§. 125.

Pro hoc materiei discrimine diuersa quoque *menstrua* vsurpantur: 1. *aquosum*, quo pertinet aqua vulgaris vel destillata; 2. *spirituosum*, spiritus rectificatus, alcohol; 3. *spirituoso-aquosum*, spiritus vini; 4. *vinosum*, diuersa vinorum genera; 5. *alcalino-volatile*, spiritus salis ammoniaci, spiritus cornu cerui etc.; 6. *acido-inflammabile*, spiritus acidi dulcificati; 7. *salino-medium*, spiritus Mindereri, Liquor digestiuis etc.

Vt exempla in promptu sint, sequentia notare operae pretium:

1. Anima Rhei, aqua sapphirina, tinctura Menthae, Rosarum.

D 2

2. Tinctura

2. Tinctura Antimonii, balsamica, Cantharidum, Benzoes, Assae foetidae. Balsamus traumaticus, saponaceus. Essentia Pimpinellae, Scordii. Spiritus camphoratus.

3. Tinctura Castorei, Croci, Chinae, Fuliginis, Laccae, Myrrhae, Rhei amara, Essentia Absynthii, Cascarillae, corticum Aurantium, Scillae Würtenb. Spiritus mercurialis.

4. Tinctura Rhei dulcis, Jpecacuanhae, stomachalis. Vinum chalybeatum, Antimonii.

5. Tinctura Castorei composita. Elixir paregoricum.

6. Tinctura martis Edinb. Succini dulcis. Elixir vitrioli. Mixtura simplex.

7. Tinctura fudorifica etc.

§. 126.

Non omnes eundem caloris gradum requirunt. Maxime vulgaris is est, quo menstruum leuiter ebullit. Digestio semper vasis clausis instituitur. Essentias, quae colorem grate viridem habent, frigida digestionem extrahere oportet.

§. 127.

§. 127.

Corpora metallica et sulphur necessarie a sale quodam solui debent, antequam a menstruis ante dictis affici queant.

§. 128.

In praeparatione essentiarum et tincturarum compositarum opus quoque est, vt ordo extractionis rite obseruetur. Si e. c. radices, resinae, balsama, olea rel. in formula occurrunt, radices primum digeruntur; hisce seiunctis, resinae adduntur, quae si solutae fuerint, balsama, tandem olea et sic porro. Subinde horum singula seorsim diuersa menstrui portione digeruntur. Si acidum minerale adiiciendum, tum hoc extractione finita additur, vel etiam primum menstruo commiscetur et digeritur, antequam reliquum accedat. Depurantur expressione et colatione.

CAP. 19.

DE ELIXIRIIS.

§. 129.

Elixir eo essentia differt, quod semper fere compositum est, et saturatius,

D 3

spissius-

spiffiusque, colore obscurius et plerumque
brunum vel nigrum.

§. 130.

Saepe confestim ex essentiis, tincturis
extractis rel. paratur. De reliquo huc re-
ferenda quae §. §. 124-128. dicta sunt.

1. Elixir hepaticum;
2. Elix. pectorale Wedelii;
3. Elix. sacrum;
4. Elix. anticachecticum, viscerale, ape-
ritivum. Laudanum liquidum;
5. Elix. guaiacinum;
6. Elix. proprietatis, vitriolicum;
7. Elix. proprietatis Burghardi.

CAP. 20.

DE EXTRACTIS.

§. 131.

Extractum vocatur essentia, decoctum si-
ue infusum, in massam crassam, magis
minusue tenacem, pultaceam inspissatum.

§. 132.

§. 132.

Ratione menstrui triplex extractorum genus exstat, *aquosum*, *vinosum* et *spirituosum*.

§. 133.

Haec igitur extracta obtinemus, quando decoctum, infusum vel essentia, post praegressam colationem et depurationem calore commodo ad dictum spissitudinis gradum redigitur. Si exhalatio continuatur, donec reliqua pars sicca euaserit, *extractum* sic dictum *siccum* emergit. Ne spiritus ad extractionem adhibitus pereat, destillatione caute abstrahitur et alia vice in eundem scopum vsurpatur.

1. Extractum Absynthii, Aloës, Centaurii, Chinae, Colocynthis, Arnicae, Chamomillae, Jalappae, Millefolii, Gentianae, Opii, Tormentillae, turionum Pini, Rhei, Taraxaci, Graminis, Liquiritiae.

2. Angelicae, Cardui benedicti, Cascarrillae.

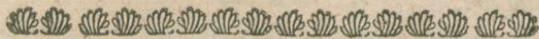
3. Croci, Jalappae, ligni Guaiaci, corticis Chinae, Enulae.

§. 134.

Ad finem euaporationis extracti aquosi affunditur tantillum spiritus vini, quod ad

D 4 melio-

meliorem conseruationem conducere existimatur.

CAP. 21.

DE RESINIS.

§. 135.

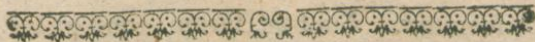
Resina est massa, mox magis mox minus dura, quae calore tenacior fit et liquatur, frigore fragilis euadit et solidescit, flammam concipit, et spiritu vini non vero aqua soluitur. Ex vegetabilibus elicitur.

§. 136.

Extrahitur vegetabile spiritu vini rectificato tam diu et tam saepe, donec illum amplius non tingat, nec sapore imbuat. Extractiones commiscuntur, et leni igne vsquedum tertia vel quarta pars remaneat, destillantur. Et hoc residuum aqua diluitur, vt resina tanto melius praecipitetur, vel lente ad siccitatem inspissatur.

Resina Jalappae, ligni Guaiaci, corticis peruuiani.

CAP. 22.

CAP. 22.

DE SYRVPIS.

§. 137.

Syrupi nomine venit miscela quodammodo spissa, fluida tamen, parata ex decocto quodam, infuso, succo, vel aqua, in qua tantum sacchari solutum fuit, ac absque crystallorum generatione fieri potest.

§. 138.

Interest vero, vt non solum ad plerisque syrupos saccharum purissimum sumatur, sed vt menstruum quoque, in quo saccharum soluitur, quantum fieri potest, antea depuretur, ne dum clarum reddere syrupum addito quodam auxilio et protracta coctione studemus, eius virtus debilitetur.

§. 139.

Sacchari ad menstruum proportio variat pro menstrui diuersa indole, maxime vulgaris autem prout 9 vel 10 ad 15 est. Quando haec pro menstrui diuerlitate definitur, non vltra vnam ebullitionem ad sacchari solutionem requiritur. Vasa metallica pro syrupis ex fructuum succis non

D 5

con-

§ 8 SECT. III. C. 23. DE MELLE ET OXYMELLE.

conueniunt. Sunt et syrupi, qui plane non ignem apertum ferunt, sed in cucurbita vitrea probe testa parari debent.

Syrupus aretositatis Citri, Berberum, Ceraforum, Mororum, Ribium, Raparum, Rubi idaei, Spinae ceruinae, chermesinus, Rosarum, Violarum, Tunicae, Althaeae, Aurantiorum, balsamicus, Rhei, Croci, Hyssopi, Diacodii, emulsius, scilliticus, Oxyfaccharum simplex.

CAP. 23.

DE MELLE ET OXYMELLE.

§. 140.

Praeter mel vulgare, quod depuratur liquatione ad ignem et subsequente colatione exstat *mel herbarum virtute imbutum*, siue eiusmodi, quod succo quodam, infuso siue decocto miscetur, et dein ad pristinam spissitudinem euaporatum ope despumationis et colationis depuratur.

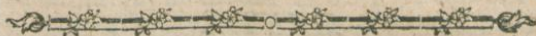
Mel Rosarum.

§. 141.

§. 141.

Eodem modo paratur oxymel ex melle et quodam aceto, siue succo baccarum acidarum, quod vtrumque in fictili siue olla ex lapide ollari euaporatur.

Oxymel simplex, scilliticum, Colchici, pectorale, Oxycocci, aegyptiacum.

CAP. 24.

DE BALSAMIS.

§. 142.

Duplex existat balsami genus, *spirituosum*, quod ad tincturas pertinet, et *pingue* s. *unguinosum*, quod unguenti species est.

§. 143.

Hoc proxime dictum constat ex basi pingui, prout oleo expresso, seuo, axungia, cera alba, subinde etiam oleo terebinthinae, cui admiscuntur olea essentialia, balsama naturalia, resinae, pulueres, camphora, moschus rel. et saepe color quidam.

Bal-

Balsamus Locatelli, Arcaei, Halensis,
Sulphuris.

CAP. 25.

DE VNGVENTIS ET LINI- MENTIS.

§. 144.

Vnguentum est medicamentum externum
pingue, plerumque eiusdem, ac axun-
gia, spissitudinis.

§. 145.

Diuiduntur in *simplicia* et *composita*;
haec rursus in *simpliciter mixta*, *nutrita* et
cocta.

§. 146.

Eorum basis axungia, butyrum, olea
pinguia, sunt, quibus spissitudinis iustae
comparandae causa seuum, cera, resina,
terebinthina et eiusmodi alia, adiiciuntur.

§. 147.

Excipienda autem sunt succi, mucilago,
pulueres minerales et vegetabiles, olea de-
stillata,

stillata, gummi varia, resinae, camphora, fapo, mercurius viuis rel.

§. 148.

Simpliciter mixta dicuntur, quae ex axungia, butyro et oleo quodam, et pulveribus quibusdam mercurio viuo et similibus vel sola contritione vel liquatione et commixtione parantur.

Vnguentum album simplex et camphoratum, epispasticum, Tutiae, pomadinum, neapolitanum, basilicum, lapidis calaminaris.

§. 149.

Nutrita constant ex oleo pingui, cui sub continua agitatione affunditur acetum quoddam vel spiritus alcalinus, quoad oleum eius aliquid recipere possit, et tota miscela, instar cremoris lactis crassioris, alba euadat.

Vnguentum Lithargyrii. Linimentum volatile.

§. 150.

Cotta sunt, quae ex axungia vel butyro et parte quadam vegetabili recenti, succo vel mucilagine, ope coctionis mitioris et eousque protractae, donec omne aquosum exhalauerit, subsequente colatione, parantur.

Vnguen-

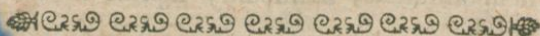
Vnguentum Linariae, Hyoscyami, Sambuci.

§. 157.

Composita tam cocta, quam mixta, sunt.
Vnguentum Althaeae, neruinum, vermifugum.

§. 152.

Linimenti nomine veniunt vnguenta, axungia molliora, sed oleo spissiora.

CAP. 26.

DE EEMPLASTRIS.

§. 153.

E*mplastrum* est medicamentum solidius, tenacius magisque adhaerens, quod supra linteum vel simile extensum vsui externo destinatur.

§. 154.

Duplicis generis sunt: emplastrum *Saturninum* nimirum, quod ex calce plumbi oleo soluta constat, et *cerodes*, quod pro basi ceram, sebum, resinam et similia habet. Admifcentur etiam hisce emplastris
gummi

gummi, resinae, balsama, olea, pulueres minerales et vegetabiles, mercurius viuus etc.

§. 155.

Emplastrum saturnina intrant cerussa, lithargyrium vel minium et oleum quoddam expressum, cui coctione ad mitem ignem spissitudo iusta conciliatur. Sub coctionem agitatio continua fit, subinde affundendo tantillum aquae vel aceti. Ulterius componuntur, additis quibusdam §. praecedenti memoratis.

Emplastrum album coctum, commune, gummosum, mercuriale, saponatum, ficticum, polychrestum.

§. 156.

Ad *Emplastri cerodis* praeparationem opus est liquefacere ea, quae per naturam suam liquari se sinunt, et dein reliquum agitationis ope, eo praecise momento, quo liquefactum in condensationem vergit, admiscere.

Emplastrum de lapide calaminari, picuum, vesicatorium, emolliens, de spermate ceti. Ceratum citrinum, viride.

§. 157.

Ceratum emplastro vulgari mollius est.

CAP. 27.

CAP. 27.

DE OLEIS.

§. 158.

Oleum generatim consideratum, est materia magis vel minus fluida, inflammabilis, quae nonnisi adhibito auxilio quodam, aqua solui se patitur. Sunt eius tria genera: *unguifosa*, *essentialia* et *empyreumatica*.

§. 159.

Olea unguifosa s. vinctuosa, eo ab aliis discrepant, quod pingua ad sensum sunt, vix odore et sapore, dum recentia, instruntur, spiritu vini non solvuntur, et maximam partem frigore coeunt. Elicimus ea partim expressione, partim coctione ex feminibus et nucleis, raro ex animalibus partibus.

§. 160.

Modus vero, quo ea parantur, sequens est. Semina contusione et cribratione praegressa, sacco firmiori linteo vel ex tela rarioris contextus confecto mandantur, ex quo preli ope oleum expellitur. Sunt, qui semina calefaciunt, vel eadem
aqua

aqua conspergunt, et dein siccant, vel laminas calefaciunt: quae encheireses autem ob rancorem, quem inde oleum facile contrahit, damnandae. Vitellus ouorum tamen in duritiem coctus antea caute ficcari debet.

Oleum Amygdalarum, Lini, Oliuarum, laurinum, Nucistae, Ouorum.

§. 161.

Ista femina, quae pressione paucum modo vel nihil olei largiuntur, contusa in aquam feruidam coniiciuntur, quo ipso oleum separatur, et superficiem aquae petit, dein auferendum. Hoc dein lente liquatur et colatur.

Oleum s. butyrum Cacao.

§. 162.

Olea *essentialia* s. *aetherea* tenuissima sunt, volatilia, odorem et saporem valde aromaticum habent, et spiritu vini soluantur. Obtinentur tam expressione quam destillatione, plerumque ex vegetabilibus.

§. 163.

Olea huius generis *expressa* in pharmacopoliis non parantur.

Oleum vel Essentia de Cedro.

E

§. 164.

§. 164.

Vegetabilia non omni aetate vel anni tempore eandem quantitatem olei vehunt, nec hoc eadem cuilibet plantae parti competit. Sunt, quae eius nihil plane continent. Vnde e re est, eas partes eligere, quae plurimum continent, et illud temporis momentum obseruare, quo plurimum vehunt.

§. 165.

Destillatio autem sequenti modo instituitur. Vegetabile vel eius pars, si opus, conciditur, alias conquassatur vel pro re nata integra relinquitur, in vas destillatorium immittitur, affunditur aqua, et pro quauis vegetabilis libra salis communis pugillus additur. Hoc vase probe clauso per 1, 2 ad 3 dies, pro diuersa materiei soliditate maceratur. Maceratione peracta, tantum aquae affunditur, vt sine empyreumatis metu destillatio perfici eadem ratione et eodem caloris gradu queat, qui de destillatis aquis indicabitur. Balsamorum natiuorum et resinarum oleum absque praeuia maceratione et salis additamento destillatur.

§. 166.

Oleum ab aqua ope infundibuli separatorii

torii separatur, siue, eius defectu, turunda gossypina, qua adhibita pars tamen perit. Seruatur vase probe obturato.

Oleum Absynthii, Menthae, Rorismarini, Lauendulae, baccarum Juniperi, Anisi, Carui, ligni Rhodii, Sassafras, Caryophyllorum, Cinamomi, Macis, Piperis Jamaicensis, Chamomillae, Terebinthinae.

§. 167.

Aqua, quae oleum comitatur, apprime sub noua ex eodem vegetabili destillatione conuenit.

§. 168.

Olea essentialia, praeprimis male seruata, sensim tenuitatem suam et magnam odoris sui partem amittunt, coloremque mutant. In pristinam autem integritatem oleum hac ratione corruptum restituitur, si illud, dum nouum eiusdem generis oleum destillandum, eidem ante destillationem adiicitur.

§. 169.

Aether siue *Naphtha* eo ab oleis essentialibus differt, quod liquidum subtilius, magis volatile magisque inflammabile est, et nihil resinosi remixtum habet. Paratur ex Alcohole vini et acido quodam maxime con-

E 2

centrato,

centrato, per digestionem vel destillationem.

Naphtha Nitri, Vitrioli vel spiritus aethereus Edinburgensis.

§. 170.

Oleum empyreumaticum odore forti et tenaciter nauseoso instruitur, reliquis oleis plerumque grauius est, nigri vel bruni coloris, et quoad partem spiritu vini soluitur. Destillatione sicca ex omnibus tribus naturae regnis obtinetur.

§. 171.

Largiuntur vero illud ligna, olea vnguifosa, salia essentialia, resinae, sapo, cornua, adiuuante destillatione tam deorsum, quam sursum, facta.

§. 172.

Per descensum peragitur destillatio ope duarum ollarum iunctarum, inter quarum ora ponitur lamina ferrea multis foraminibus instructa. Inferior vacua, et quae infar Recipientis est, terra confoditur, superior vero repletur materie destillationi destinata. Juncturis probe obturatis, ignis tam circa quam supra ollam superiorem admouetur, quibus ipsis oleum sensim vna cum phlegmate in inferiori colligitur.

Oleum

Oleum ligni Juniperini, betulinum.

§. 173.

Destillatio *per ascensum* autem alia modo instituitur. Repletur nimirum vas retortum ferreum, fictile, vitreum, cornu vel ligno vsque ad collum, sale essentiali ad duas tertias, resinis, cera vel simili materia ad vnam tertiam, praeponitur excipulum spatiosum, ad cuius ostium foramina aëris transmittendi causa fiunt, quod ipsum interea epistomio obturatur, iuncturae luto probe firmantur, et postquam lutum siccum euaserit, ignis gradatim adhibetur, siue igne aperto vtamur, siue catino arena repleto, quo opus, si vas retortum vitreum vsurpatur. Primum prodit phlegma, quod sensim vberiolem olei copiam secum vehit, et tandem, si medicamentum animalis s. bituminosae naturae est, sal volatile, quod partim a phlegmate transmigrante soluitur, partim etiam remanet. Gradus ignis, prout et aperturarum pro aëre sollicita cura esse debet, ne vasa vaporum elasticitate dissiliant. Destillatione peracta oleum, per chartam bibulam aquam transmittendo, separatur.

Oleum Cornu Cerui, Tartari, Guaiaci, Cerae, Succini, Saponis.

E 3

§. 174.

§. 174.

Haece olea depurantur (rectificare) cum vel sine additamento.

Oleum animale, Cerae, Succini.

§. 175.

Olea vnguinosa empyreumaticam naturam induunt, si miscentur lateribus in farinam contritis, calce, cineribus etc. et dein destillatione in igne aperto separantur.

Oleum philosophorum.

§. 176.

Si olea vnguinosa cum vegetabilibus recentibus digeruntur, nomen *olei infusi* acquirunt. Si autem iisdem coquantur, prout §. 150. de vnguentis dictum est et colantur, *olea cocta* dici solent.

Oleum Jasmini, Liliorum, Hyperici.

CAP. 28.

DE AQVIS DESTILLATIS.

§. 177.

Aqua destillata, stillatitia, abstracta, vocatur aqua (saepe etiam miscela spirituosa),

tuosa), quae vel sola depurationis eius causa, vel additis eiusmodi rebus, quae illi virtutem quandam nouam conciliare possunt, destillationem subiit.

§. 178.

Aquae destillatae sunt vel *simplices* ex vnica medicamenti specie, vel *compositae* ex pluribus, paratae. Hae rursus in *aquosus*, *vinosus* et *spirituosus* distinguuntur.

§. 179.

Optimas aquas vegetabilia nuperrime collecta et leniter siccata praebent, exceptis iis, quorum efficacia leuissima quoque exsiccatione perit. Sunt et praestantissimae, quae in balneo mariae destillantur.

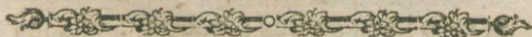
§. 180.

Is vero ignis gradus requiritur, vt aqua transtillans instar fili tenuis ex tubo defluat, neutiquam autem in vapores resoluatur. Si fortior adhibetur, tum partes maxime volatiles inter destillationem auferunt, et aqua in putredinem prona redditur. E re quoque est, vt sufficiens aquae copia in vase destillatorio adsit, quo omni empyreumati praeuertatur, nec minus necesse, vt aqua refrigeratorii in continuo frigore seruetur.

Aqua aquosa: florum Aurantiorum, Ceraforum, Chamomillae, Cinamomi, Foeniculi, Hyssopi, Melissae, Menthae crispae, Menthae piperitae, Millefolii, Petroselinii, Pulegii, Rosarum, Sambuci, Vlmariae. *Aqua aquosa compos.* alexiteria. *Aqua vinosi simpl.* Veroniceae. *Aqua vinosi comp.* Cinamomi. *Aqua spirituosus comp.* epidemica, Raphani, aromatica.

§. 181.

Vt ut autem mitis ignis gradus adhibeatur, plerumque tamen aqua odorem aliquantum empyreumaticum assumit, qui autem auolat, si ampulla aqua repleta per tantillum temporis soli radianti exponitur, vel congelationi locus datur.

CAP. 29.

DE SPIRITIBVS.

§. 182.

Quatuor spirituum genera in pharmacopoliis occurrunt, 1. *spiritus* nimirum *ardens* vel inflammabilis; 2. *urinosus*; 3. *acidus*; 4. *acido-oleosus*.

§. 183.

§. 183.

Spiritus ardens est liquidum tenue, clarum, volatile, odore et sapore praeditum, aqua facile miscibile, flamma ardens. Producitur fermentatione et destillatione.

§. 184.

Si excipiuntur spiritus vini simplex, rectificatus et rectificatissimus, omnes reliqui spiritus ardentes, qui in pharmacopoliis prostant, *abstracti* sunt, hique rursus *simplices* vel *compositi*.

§. 185.

Quoad partes, abstractione elicitas, *oleosi* sunt, qui affusa aqua albescunt, et *salini*, qui hunc colorem non contrahunt.

§. 186.

Ad abstractionem spirituum non tantus ignis gradus requiritur, qui ad aquas. De reliquo eadem hic obseruare conuenit, quae §. §. 179. 180. dicta sunt.

Spiritus vini rectificatus, rectificatissimus, tartarifatus, Lauendulae, Rorismarini, Serpylli, Lauendulae compositus, Cochleariae, Formicarum.

§. 187.

Per *spiritus urinosos* s. *alcalinos* intelligimus liquores volatiles alcalinos, qui de-

E 5

stilla-

stillatione parantur et vel *simplices* vel *oleosi* sunt.

§. 188.

Spiritus urinosi simplices ex sale alcalino volatili et aqua constant.

Spiritus salis ammoniaci aquosus, acris.

§. 189.

Oleosi continent, praeter sal alcalinum volatile menstruumque suum, oleum. Ratione menstrui, sunt *aquosi* vel *spirituosi*. *Aquosi* eliciuntur ex animalibus horumque partibus, eodem tempore, quo oleum destillatur, et repetita destillatione absque additamento depurantur.

Spiritus Cornu cerui.

§. 190.

Spiritus urinosi oleoso-spirituosi destillantur ex sale alcalino, sale ammoniaco et spiritu vini, quibus etiam accedunt producta omnium trium naturae regnorum, quae oleum quoddam essentiale continent.

Spiritus salis ammoniaci vinosus, salinus aromaticus, bezoardicus Bussii.

§. 191.

Ad horum omnium spirituum destillationem vasa vitrea, siue vas retortum siue cucur-

cucurbita fit, adhibentur. Eximatur tamen spiritus Cornu cerui, cuius destillatio plerumque in retorta ferrea, vel fictili loricata perficitur. E re quoque est excipula satis ampla in promptu habere.

§. 192.

Spiritus acidus est liquidum acidum, constans ex sale et aqua, quod destillatione ficca ex omnium trium naturae regnorum productis euocatur.

§. 193.

Ex salibus imperfectis acidum absque omni peregrina miscela expellitur. Ex sulphure tam cum quam absque additamento quodam obtinetur.

Spiritus et oleum Vitrioli, spiritus Aeruginis, Sulphuris.

§. 194.

Ex salibus mediis, prout nitro et sale culinari parua quidem pars acidi sine additamento expelli potest. Sed optime res peragitur admiscendo spiritum vitrioli concentratum, qui sese cum parte alcalina uniens, acidum a vinculis suis liberat. Maximi momenti est in hunc finem salia pura adhibere. Destillatio mox fit igne aperto, moxque in catino idque pro additamen-

tamentorum varia natura; a cuius diuer-
sitate etiam valorum delectus et ignis iu-
stum moderamen dependent. Vasa firma
et ampla semper necessaria sunt.

Spiritus Nitri, Salis communis, aqua
regis.

§. 195.

Concentrantur acida mineralia auferen-
do iis aquae partem, quod euaporatione
vel rectificacione fieri potest. Nitrum au-
tem et sal commune acidum mox concen-
tratum largiuntur, simulque fumans, si sal
ipsum probe siccatur, et vitrioli acidum
probe concentratum affunditur. In hunc
finem etiam acidum metallo quodam vni-
ri potest, et dein additamenti cuiusdam
ope iterum separari.

Spiritus Nitri fumans, Salis fumans, fu-
mans Libavii, butyrum Antimonii.

§. 196.

Acida mineralia prae primis ab accessu
tam aëris, quam aliarum partium pere-
grinarum secludi debent; vnde in
ampullis epistomio vitreo tornato obseratis
feruari debent.

§. 197.

Spiritum acido - oleosum vocamus liqui-
dum magis vel minus volatile, composi-
tum

tum ex acido, oleo et aqua. Singula naturae regna illud largiuntur.

Eiusmodi spiritus inter animalia ex formicis elicitur.

Ex vegetabilibus illum prouocamus salia essentialia vel ligna destillando.

Spiritus tartari.

§. 198.

Spiritus acido-oleosus mineralis emergit arcto acidi mineralis cum Alchhole vini conubio, quod vel per destillationem produci- tur vel et per digestionem, subinde per solam agitationem. In hac encheiresi autem generatim requiritur, vt acidum minerale concentratum sit, miscela et destillatio prouide fiat, destillatio non nimis diu protrahatur, et denique, vt hi spiritus follicite conferuentur.

Spiritus vitrioli dulcis. Liquor anodynus mineralis. Spiritus Nitri dulcis, Salis dulcis. Aqua Rabeliana. Balsamus adstringens.

CAP. 30.

CAP. 30.

DE LIQVAMINIBVS.

§. 199.

Liquamen siue oleum per deliquium, illud liquidum vocatur, quod redundat, quando corpus particulis aquae in aëre obuiis soluitur et deliquescit. Ei quoque liquori hoc nomen imponitur, qui putredine ex quibusdam partibus animalibus promanat.

Liquamen falis Tartari, arcani Tartari, Myrrhae, Lumbricorum.

CAP. 31.

DE LIXIUIIS.

§. 200.

Lixiuio generatim aquam, quae partes quascunque salinas ex corpore quodam extrahit, significamus.

§. 201.

§. 201.

Obtinemus illud falsis ab omni peregrina miscela liberi in aqua solutione, qua ipsa, cineres, terrae variae vel mineralia eluuntur et separantur.

Lixiuium saponariorum. Liquor digestiuus.

CAP. 32.

DE SALIBVS.

§. 202.

Sal corpus dicitur sapidum, aqua solubile, igne vel fixum vel volatile. Pro diuersa eius natura diuersa corpora soluit, variatque figura sua externa.

§. 203.

Ratione indolis sal quodlibet vel *acidum*, vel *alcalinum*, vel *medium* s. neutrum, vel *imperfectum* est. Quoad originem, vel *natiuum* vel *artificiale*. Quoad mutationem in igne, *volatile*, *semivolatile* vel *fixum*. Pro diuersitate formae autem *siccum* vel *humidum* est, et vel *in crystallos redigi se sinit* vel *non sinit*.

§. 204.

§. 204.

Salia acida fixa non exstant, nisi ad relationem mutuam respiciatur. Ita nec acida pura in formam solidam compacta habemus. Inest iis sapor et odor acidus penetrans, cum alcalinis et nonnullis metallicis effervescent, colorem vegetabilem coeruleum in rubrum commutant, praecipitant plerumque quicquid in alcali solutum est, pleraque corpora solvunt, cum alcali in sal medium transeunt, cum metallis, terris etc. salia imperfecta efficiunt.

§. 205.

Fixiora ad regnum minerale pertinent, et haec quidem acidum vitrioli, acidum nitri et acidum salis sub se comprehendunt; de quibus actum §. §. 193-196.

§. 206.

Acida sic dicta *volatilia* vel *solida* sunt, ea nimirum, quae constant ex acido cum quodam oleo et terra combinato, et sublimari possunt; vel fluida, prout spiritus acido-oleosi (§. §. 197. 198.) et spiritus sulphuris volatilii (§. 183.)

Sal volatile Succini. Flores Benzoës.

§. 207.

§. 207.

Salia alcalina vel *fixa* vel *fluida* sunt; haecque rursus in *natiua* et *artificialia* distinguuntur. Notae, quibus ab aliis salibus differunt, sequentes sunt. Saporem sic dictum *lixiuiosum* produnt, *fixa* nullum, *volatilia* autem odorem pungentem habent, cum *acidis* efferuescunt, praecipitant plerumque quae in *acidis* soluta sunt, *fucos* plerosque *vegetabiles* *coerulei* et *rubri* coloris *virides* reddunt, *pauca* corpora quam *acida* soluit, *hisce* iuncta in *sal* medium transeunt, cum *pinguibus* saponem efficiunt, et *acrimonia* sua *calcis* *viuae* *miscela* insigniter *increscunt*. Quae ex *minerali* regno petuntur, horum omnia *natiua* reputantur, quae vero ex *vegetabilium* et *animalium* tribu, *artificialia* censentur, licet, si dicendum quod res est, omnia *fixa* vere *natiua* sint.

§. 208.

Salia alcalina fixa ex *vegetabilibus* elicuntur *incineratione*, *cineres* elixuantur, *liquidum* euaporatur, et *massa salina* remanens *depuratur*, et ope *nouae calcinationis*, *solutionis*, *colationis* et *exhalationis* acuitur; et hic quidem *modus* maxime
 F vulgaris

vulgaris est. Methodus Tacheniana in eo ab hac encheiresi desleatit, quod herba primum vase clauso in carbonem comburatur, qui carbo aperiendo vas in cineres fatiscit, et hanc eiusdem commutationem expedit agitatione materiae, dum adhuc vas aliquantum candet, adiuuare. Cineres collecti elixuantur, colantur et post euaporationem in crystallos rediguntur, quo demum labore sal emergit, quod neque vere alcalinum, nec vere neutrum est. Tartarus, et eiusmodi alia salia essentialia, etiam alcali calcinatione dicta et depuratione praegressa erogant. Obtinetur quoque, quando residuum post spiritus tartari destillationem elixiuatur et euaporatur. Vt euitentur calcinationes operosae, elixiuatio aqua frigida peragitur.

Soda. Sal cinerum, Absynthii, Tartari. Alcali causticum. Lapis septicus.

§. 209.

Salia alcalina volatilia, quae in medicina vsurpantur, arte producta sunt, et vel pura vel oleosa sunt. Haec rursus *sicca* vel *liquida*. Liquida dicuntur spiritus vrinosi. V. §. §. 187. etc.

Sicca

■ Sicca sequentia sunt: *Purum* obtinetur ex sale ammoniaco et sale alcalino fixo, quae combinantur et sublimantur; *Oleosa* nobis comparamus vel destillando animalia (§. 172), subiuncta depuratione sublimationis ope facta, vel ex sale ammoniaco, sale alcalino fixo et oleo quodam, per sublimationem eruuntur,

Sal volatile ammoniacum, Cornu cerui, anglicum.

§. 210.

Sal medium vocatur sal magis vel minus amarum, neque acidi, nec alcalini, dulcis vel acerbi saporis, quod componitur ex acido et sale alcalino, et ea quidem proportione, vt neutrius vestigium appareat; vnde et huius generis salia nullo modo colorem coeruleum vegetabilem mutant.

§. 211.

Sunt haec vel *fixa*, quae omnia crystallo-
rum formam recipiunt, non deliquescent
(paucis exceptis), et diu ignis vi resistunt;
vel *semivolatilia*, quae nonnisi aegre in
crystallos vertuntur, aëre deliquium pati-
untur, et per ignem facile nexu suo diri-
muntur; vel et *volatilia*, quae vel sublima-

ri et crystallifari se sinunt, vel semper in fluido statu permanent.

Tartarus vitriolatus. Arcanum duplicatum. Sal mirabile, polychrestum. Soda tartarifata. Nitrum crystallifatum, antimoniatum. Tartarus solubilis, tartarifatus. Arcanum tartari. Sal ammoniacum. Spiritus Mindereri. Liquor cornu cerui succinatus.

§. 212.

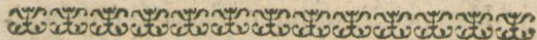
Salia imperfecta ea dicimus, quae neque vera acida, alcalia, vel salia media sunt, sed vel ex acido cum terra argillacea, metallica, vegetabili non in sal commutata (terra vegetabilis non salificata) vti et calcarea terra, et subinde quodam phlogisto enascuntur; vel ex alcali minerali et alio sale, nobis non satis cognito; interdum etiam ex acido et sale alcalino alia proportionem commixtis, quam quae ad saturationem requiritur (*Salia essentialia*). Imperfectis hisce salibus inest sapor vel subacidus, austerus, dulcis, subinde etiam aliquantum lixiviosus, et plerumque in crystallos verti possunt.

Huc

Huc pertinent inter *mineralia* omnia *falia* metallica, alumen, borax et *sal fedatium*. *Sal catharticum*. *Vitriolum martis*, *coeruleum*, *album*. *Saccharum saturni*. *Lapis infernalis*. *Mercurius sublimatus corrosiuus* et *dulcis*. *Tartarus emeticus*. *Aerugo crySTALLIFATA*. *Globuli martiales*. *Alumen vstum*. *Sal fedatium*.

Ex *vegetabilium* numero *falia essentialia* huc referenda. Horum nomine significatur eiusmodi *sal*, quod natura ipsa in *vegetabili* quodam praeparat, in eius *succo* latet, et *separatione* modo *liquoris* *superflui* indiget, quo *formam solidam* recipiat. *Modus* igitur, quo ea nobis conciliamus, is est: *separatur succus* et *depuratur*, ad *syropi spissitudinem* euaporatur, et dein *oleo superaffuso* in *locum frigidum* reponitur, vt in *crystallos* coëat; *crystalli* semel *elicitae* repetita *crystallifatione* *depurantur*.

Sal Acetofellae. *Crystalli Tartari*,
Saccharum.

CAP. 33.

DE SAPONIBVS.

§. 213.

Sapo est miscela magis vel minus solida, ex oleo et sale (plerumque alcalino) constans, et tam aqua quam spiritu vini solubile.

§. 214.

Paratur partim sola commixtione, partim digestionem, triturationem vel coctionem.

Sapo amygdalinus, alicantinus, antimoni-
nalis, Starkejanus. Offa Helmontii.

§. 215.

Ad saponem etiam referre licebit eam miscelam, quae unione sulphuris et salis alcalini emergit.

Hepar Sulphuris, Antimonii.

CAP. 34.

CAP. 34.

DE FLORIBVS ET SVBLI-
MATIS.

§. 216.

Salia ista, et praeparata sulphurea pura vel metallo remixta et metallica, quae sublimatione emergunt, nominantur, quando corpus solidum cohaerens constituunt, *Sublimata*. Quando autem in altum forma pulueris, squamarum vel plumarum euehantur, *Florum* nomine veniunt.

§. 217.

Flores et sublimata vel sulphurea, vel salina, vel salino-metallica, vel sulphureo-metallica, vel et metallica sunt, quorum magna pars in reliquis capitibus recensita est.

Flores Benzoës, Succini,* Sulphuris, Zinci. Cinnabaris factitia, Antimonii.

CAP. 35.

CAP. 35.

DE MAGISTERIIS ET PRAECIPITATIS.

§. 218.

Magisteria et praecipitata pulverem significant, qui ope praecipitationis ex solutione quadam separatur.

§. 219.

Corpus, ex quo magisterium parari debet, soluitur in menstruo congruo, filtratur, et id, quod praecipitandi vim habet, additur. Praecipitatum tum vel citius vel lentius separatur, et vel innatat vel fundum petit. Liquor filtratur, et praecipitatum, si opus, abluitur, denique ficitur. Contingit interdum quoque, quod nullum additamentum requiratur, sed solutum proprio pondere in fundum sese demergat.

Magnesia alba. Lac Sulphuris. Sulphur Antimonii. Kermes minerale. Mercurius praecipitatus albus. Turpethum minerale.

CAP. 36.

CAP. 36.

DE CALCIBVS ET CROCIS.

§. 220.

Calces et Croci sunt pulueres metallici et minerales, qui vel calcinatione ignea (§. 64.) vel menstruali (ibid.) obtinentur. Calces nominatim dicuntur, quando colorem album vel griseum prae se ferunt, Croci autem, si rubrum, brunum, luteum e. s. p. Calcinatio ignea fit, tam cum, quam sine additamento.

Mercurius praecipitatus ruber. Antimonium diaphoreticum. Crocus Martis, metallorum. Cerussa. Minium. Calx Stanni. Aerugo.

CAP. 37.

IS.
ECI-
signi-
x so-
i de-
iltra-
abet,
s vel
fun-
cipi-
atur.
llum
tum
gat.
hur
rius
ale.
36.

CAP. 37.

DE REGVLIS.

§. 221.

Regulus proprie designat metallum vel semimetallum ab omnibus peregrinis particulis exutum et depuratum, natura vnice sua metallica instructum. Magna autem pars regulorum in medicina obuiorum particulis adhuc peregrinis commixta est. Hinc et in *puros* et *spurios* diuiduntur, et hi rursus in *simplices*, qui ex vnico metallo constant, et *compositos*, qui ex pluribus.

§. 222.

Obtinentur vel reductione vel praecipitatione per viam siccam.

Regulus antimonii simplex et medicinalis.

CAP. 38.

CAP. 38.
DE VITRIS.

§. 223.

Vitrum est corpus durum, fragile et magis vel minus pellucidum, quod paratur, dum terra quaedam, lapis, calx metallica, cum vel sine additamento quodam, in fluidum corpus redigitur, quod solidescens naturam dictam induit, et raro solubile est.

Vitrum antimonii.

DE VITIS. CAP. 38.

DE VITIS.
CAP. 38.

Vinum est liquor dulcis, fragilis et
suis vel hinc vel inde in quibus
tunc, cum vel sine substructione
in hinc vel inde, quod
hinc vel inde, quod
Vinum salubre.

